

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Антон Христов Андонов

на

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор”

Професионално направление (шифър 8.3) „Музикално и танцово
изкуство”, Научна област - 8. Изкуства, докторска програма
„Хореография”

Докторант: Маргарита Братоева Братоева, докторант към катедра
„Хореография” при Факултет по изкуствата на Югозападен университет
„Неофит Рилски“ гр. Благоевград

**Тема: Специфики, структура и методи при изграждане на
екзерсиса на основата на българския народен танц**

Научен ръководител: доц. Георги Гаров

Становището е изготвено въз основа на Заповед №178/16.02.2023 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски” – Благоевград, относно утвърждаване състав на научно жури и представени от докторанта дисертационен труд, автореферат, справка за приносите в дисертационния труд, публикации по темата на дисертационния труд, в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките”.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е с обем 206 страници и се състои от увод, изложение в три глави, заключение, приноси, библиография и приложение. Предложената структура на изследването е обмислена, ясна и логична .

Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени изводи. Основният текст съдържа множество цитати и линкове, като доказателствен материал по текста на дисертационния труд. След представената структура, авторът предлага обща характеристика на изследването, в която извежда своя поглед върху актуалността и значимостта на избраната тема, обекта и предмета на изследването, изследователския проблем и теза, преследваната цел с произтичащите от нея задачи, както и методологията на бъдещото научно изследване.

Списъкът на използваните литературни източници се състои от 135 заглавия на български, руски и английски език, както и 101 интернет източници.

Биографията и професионалният път на авторката на предложението на вниманието ни дисертационен труд ясно подсказва причината тя да се ориентира към изследваната тема: *„Специфики, структура и методи при изграждане на екзерсиса на основата на българския народен танц“*.

С танцовия фолклор е свързано развитието на Маргарита Братоева, през обучението ѝ в Национално училище за танцово изкуство гр. София, ЮЗУ „Неофит Рилски“ гр. Благоевград, специалност „Българска народна хореография“, ОКС „Бакалавър“ и АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“ гр. Пловдив, специалност „Хореографска режисура“, ОКС „Магистър“.

Важна част от нейната творческа биография е като артист-солист-балетист в Ансамбъл „Пирин“, хореограф на АНПТ „Сливен“ гр. Сливен и режисьор-постановчик на множество спектакли и танцови произведения, част от които са авторски /„Пирински танц“; „Влашки закачки“; „Каракачански хора“; „Притури се планината“; „Таборът“; „Самодивска омая“/, много успешно реализирани в професионални и самодейни фолклорни ансамбли. Паралелно с творческото развитие на М. Братоева е успешната ѝ педагогическата работа. Професионалната си дейност като

педагог – хореограф, Братоева започва в ЮЗУ „Неофит Рилски“ гр. Благоевград от 2013г. до 2017г., като асистент в специалност „Българска народна хореография“, след което продължава в Болградска гимназия „Г. С. Раковски“ гр. Болград, Украйна от 2018 г. до 2022г. като преподавател по български народни танци.

Натрупаният опит като артист-солист-балетист, хореограф-режисьор и педагог през годините ѝ дава възможност да заяви едно сериозно, мащабно изследване, което намира своето място в научно–теоретичната база на съвременните изследователски тенденции и носи в себе си заложен теоретико–практическа значимост.

Уводът насочва към основата на научната разработка за проучването и анализирането на екзерсиса, като тренировъчна система. В него се подчертава актуалността на проблема и значимостта му да генерира в себе си нови модели и разновидности според различното ниво на танцувалност, широкия възрастов диапазон, както и начинът му на функциониране. Коректно са посочени обекта – *„екзерсиса на основата на българския народен танц“*, предмета – *„спецификите в структурата на изграждане и методиката на преподаване на екзерсиса на основата на българския народен танц“*, целта и задачите на изследването. Целта конкретизира задачите, представени в теоретичен и приложен аспект. Заявената методологическа рамка, формулирана ясно и прецизно намира израз в следните методи: проучване и анализ, диагностика, наблюдение, фокус-групи с модели на тренировъчния комплекс и анализ на видове екзерсис.

В първа глава „Танцовата култура – еволюция и школи“ Авторката много задълбочено анализира литературният обзор, който представлява задълбочен прочит на теоретични изследвания, представен чрез аналитичен подход с коментари, насочени към основната цел.

Маргарита Братоева много сериозно анализира публикуваните теоретични източници, проследявайки възникването, развитието и спецификата на основните танцови школи от Италия, Дания, Франция и Русия. Тя акцентира върху тяхната значимост и влияние, свързана с развитието на тренировъчната форма – екзерсис, които са в основата на създаването на българския екзерсис.

След реализираният цялостен преглед на фактори от различно естество и задълбочен анализ, докторантката извежда обобщението, че сценичният фолклорен танц се явява основна предпоставка за появата и развитието на екзерсиса в България. Тя категорично потвърждава *„...българският екзерсис очертава насоките в един сложен процес, съхранил в определена степен структурата на руската школа, базирайки се на метода на Ваганова, докосвайки се до сценичното претворяване на фолклорната ни култура, развивайки се във времето ...“*

Втора глава „Анатомия на човешкото тяло и танцовото движение в екзерсиса“ много точно ни въвежда към същината и проблематиката, свързана с главната тема на дисертацията. Разгледани са физическата форма и анатомия на танцьора, както и необходимостта от правилно тренирани мускулни групи. Представена е система от принципи в методиката на преподаване с акцент върху подобряване на професионалните данни и качества, като сила, скорост, издръжливост, сръчност, гъвкавост, увеличаване мускулната сила и подобряване на координацията. В резултат от тяхното комплексно формиране, докторантката извежда на преден план пътя към успеха за изпълнение на сложни хореографски движения и комбинации и съответно поставените цели от хореографа в краткосрочен и дългосрочен план.

Осъщественият обзор, анализ и изводи от първите две глави намират място в анализираният раздели от трета глава за концептуалния модел на

методиката на преподаване в учебно-тренировъчната работа при обучението на професионалисти и любители.

Считам, че въпреки изложените досега разсъждения и оценки, които извеждат някои приноси на докторантката, именно **трета глава**, озаглавена „*Специфики, структура, изграждане и методика на преподаване на екзерсиса на основата на българския народен танц*“ е тази, която прави труда ценен в изпълнителската и педагогическа практика. Изследователският подход на докторантката позволява да акцентира върху сценичната творческа интерпретация на всеки автор и доминиращата връзка със съдържанието при упражненията на екзерсис. Това до голяма степен е продиктувано от поставените цели на ръководителя, а именно : възраст, танцувално ниво и репертоара на колектива.

Предложените описани модели от упражнения на български екзерсис са особено ценни, с ясно подчертани насоки в начина на изпълнение и конкретни изводи : „*Правилно избраното съдържание като танцова лексика във всяко упражнение от екзерсиса дава възможност за физическо израстване на танцьорите, а умелото подреждане на танцовите упражнения в цялостната структурна рамка на екзерсиса осигурява техния успех*“ .

II. ОБОБЩЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ОЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДОКТОРАНТА

Налице са реални научно-приложни приноси на дисертационното изследване, които са от значение за обогатяване на фолклорната и педагогическа наука. Изследването осъществява успешно своите цели не само в теоретичната проблематика, но и за постигане на приложни резултати. Напълно приемам изложените пет генерални приноса на труда, които са аналитично представени и достоверно изтъкнати.

Разглежданият дисертационен труд има сериозна научно–практическа стойност. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане. Авторът представя високо стойностен дисертационен текст, който е постижение в неговата самостоятелна научна и практико-приложна дейност.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изхождайки от всичко казано по-горе изразявам своята **положителна** оценка за дисертационния труд **„ Специфики, структура и методи при изграждане на екзерсиса на основата на българския народен танц“** и предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена на Маргарита Братоева Братоева образователната и научна степен **„доктор“** в Професионално направление 8.3 **„Музикално и танцово изкуство“**, докторска програма **„Хореография“**.

31.03.2023 г.

гр. Пловдив

Изготвил становището:

проф. д-р Антон Андонов

OPINION

from

Prof. Dr. Anton Hristov Andonov

**of Dissertation work for the award of the educational and scientific degree
"doctor"**

**Professional direction (code 8.3) "Music and dance art", Scientific field - 8.
Arts, doctoral program "Choreography"**

**Doctoral student: Margarita Bratoeva Bratoeva, doctoral student at the
"Choreography" department at the Faculty of Arts of Southwestern
University "Neofit Rilski" Blagoevgrad**

**Topic: Specifics, structure and methods in building the exercise based on
the Bulgarian folk dance**

Research supervisor: associate professor Georgi Garov

The opinion was drawn up on the basis of Order No. 178/16.02.2023 of the Rector of the Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad, regarding the approval of the composition of the scientific jury and the dissertation presented by the doctoral student, the abstract, reference to the contributions in the dissertation, publications on the topic of the dissertation work, in accordance with the requirements of ZRASRB, PPZRASRB for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor" and the scientific degree "Doctor of Sciences".

I. GENERAL CHARACTERISTICS AND EVALUATION OF THE DISSERTATION

The dissertation has a volume of 206 pages and consists of an introduction, an exposition in three chapters, a conclusion, contributions, a bibliography and an appendix. The proposed structure of the study is thoughtful, clear and logical. The content of each chapter is divided into separate paragraphs, with conclusions drawn at the end of each chapter. The main text contains numerous quotations and links, as evidentiary material for the text of the dissertation work. After the presented structure, the author offers a general description of the research, in which he brings out his view on the relevance and significance of the chosen topic, the object and subject of the research, the research problem and the thesis, the pursued goal with the resulting tasks, as well as the methodology of the future scientific research .

The list of used literary sources consists of 135 titles in Bulgarian, Russian and English, as well as 101 Internet sources.

The biography and professional path of the author of the dissertation presented to our attention clearly suggests the reason why she focused on the researched topic: "Specifics, structure and methods in building the exercise based on the Bulgarian folk dance".

Margarita Bratoeva's development is connected with dance folklore, during her studies at the National School of Dance Art, Sofia, Neophyt Rilski University of Blagoevgrad, specialty "Bulgarian Folk Choreography", OKS "Bachelor" and AMTII "prof. Asen Diamandiev" city of Plovdiv, specialty "Choreographic direction", OKS "Master".

An important part of her creative biography is as an artist-soloist-balletist in the "Pirin" Ensemble, choreographer of ANPT "Sliven" city of Sliven and director-stager of numerous performances and dance works, some of which are author's /„Pirin Dance" ; "Wallachian pranks"; "Karakachan people"; "The mountain came close"; "The Camp"; "Samodivska omaya"/, very successfully realized in professional and amateur folk ensembles. Parallel to the creative development of M. Bratoeva is her successful pedagogical work. Bratoeva started her professional activity as a teacher-choreographer at the Neofit Rilski Secondary School in Blagoevgrad in 2013. until 2017, as an assistant in the specialty "Bulgarian folk choreography", after which he continues at the Bolgrad high school "G.S. Rakovski", Bolgrad, Ukraine from 2018 to 2022. as a teacher of Bulgarian folk dances.

The accumulated experience as an artist-soloist-balletist, choreographer-director and teacher over the years gives her the opportunity to declare a serious, large-scale study, which finds its place in the scientific-theoretical base of modern research trends and carries inherent theoretical-practical significance .

The introduction points to the basis of scientific development for the study and analysis of exercise as a training system. It emphasizes the topicality of the problem and its importance to generate within itself new models and varieties according to the different level of danceability, the wide age range, as well as its way of functioning. The object - "the exercise based on the Bulgarian folk dance", the subject - "the specifics in the construction structure and the teaching methodology of the exercise based on the Bulgarian folk dance", the purpose and tasks of the research are correctly indicated. The objective specifies the tasks presented in a theoretical and applied aspect. The requested methodological framework, formulated clearly and precisely, finds expression in the following methods: research and analysis, diagnostics, observation, focus groups with models of the training complex and analysis of types of exercises.

In the first chapter, "Dance culture - evolution and schools", the author very thoroughly analyzes the literature review, which is an in-depth reading of theoretical studies, presented through an analytical approach with comments aimed at the main goal.

Margarita Bratoeva very seriously analyzes the published theoretical sources, tracing the origin, development and specificity of the main dance schools from Italy, Denmark, France and Russia. It emphasizes their importance and influence related to the development of the training form - exercise, which are the basis of the creation of the Bulgarian exercise.

After the realized comprehensive review of factors of different nature and in-depth analysis, the doctoral student concludes that stage folk dance is the main prerequisite for the appearance and development of the exercise in Bulgaria. She categorically confirms, "... the Bulgarian exercise outlines the directions in a complex process that has preserved to a certain extent the structure of the Russian school, based on Vaganova's method, touching on the stage transformation of our folklore culture, developing over time..."

The second chapter, "Anatomy of the human body and dance movement in exercise" very precisely introduces us to the essence and issues related to the main topic of the dissertation. The physical form and anatomy of the dancer are discussed, as well as the need for properly trained muscle groups. A system of principles in the teaching methodology is presented with an emphasis on improving professional data and qualities, such as strength, speed, endurance, dexterity, flexibility, increasing muscle strength and improving coordination. As a result of their complex formation, the doctoral student brings to the fore the path to success for performing complex choreographic movements and combinations and, accordingly, the goals set by the choreographer in the short and long term.

The overview, analysis and conclusions of the first two chapters find their place in the analyzed sections of the third chapter on the conceptual model of the teaching methodology in the educational and training work in the training of professionals and amateurs.

I believe that, despite the reflections and evaluations presented so far, which bring out some contributions of the doctoral student, it is the third chapter, entitled "Specifics, structure, construction and teaching methodology of the exercise based on the Bulgarian folk dance" that makes the work valuable in executive and pedagogical practice. The doctoral student's research approach allows her to emphasize the stage creative interpretation of each author and the dominant relationship with the content in the exercise exercises. This is largely dictated by the manager's goals, namely: age, dance level and repertoire of the group.

The proposed described models of exercises of the Bulgarian exercise are particularly valuable, with clearly emphasized guidelines in the way of execution and concrete conclusions: "...Correctly selected content such as dance vocabulary in each exercise of the exercise gives the opportunity for physical growth of the dancers, and the skillful arrangement of dance exercises in the overall structural framework of the exercise ensures their success".

II. SUMMARY OF THE RESULTS AND EVALUATION OF THE DOCTORAL STUDENT'S CONTRIBUTIONS

There are real scientific and applied contributions of the dissertation research, which are important for enriching folklore and pedagogical science. The research successfully achieves its goals not only in theoretical issues, but also in achieving applied results. I fully accept the presented five general contributions of the work, which are analytically presented and credibly highlighted.

The considered dissertation work has a serious scientific-practical value. It meets the requirements of the RSARB and the regulations for its implementation. The author presents a high-value dissertation text, which is an achievement in his independent scientific and practical-applied activity.

III. CONCLUSION

Based on everything said above, I express my positive assessment of the dissertation work "Specifics, structure and methods in building the exercise based on the Bulgarian folk dance" and I propose to the respected scientific jury that Margarita Bratoeva Bratoeva be awarded the educational and scientific degree " doctor" in Professional direction 8.3 "Music and dance art", doctoral program "Choreography".

31.03.2023
city of Plovdiv

Prepared the opinion:
Prof. Dr. Anton Andonov